

„ROczNIK ZABŁUDOWSKI”

„Rocznik Zabłudowski” wydawany przez Książnicę Podlaską w Białymstoku ukazuje się od 2007 roku. W przedmowie do pierwszego numeru redaktor naczelny Jan Leończuk (dyrektor Książnicy Podlaskiej) wskazuje na potrzebę wydawania tego typu periodyku ze względu na możliwość publikowania materiałów dotyczących Zabłudowa i okolic. Wyraża też nadzieję, że czasopismo to „będzie pomocne w poznaniu własnych korzeni”¹. Celem wydawania „Rocznika Zabłudowskiego” jest publikacja materiałów związanych z Zabłudowem i okolicą. Wcześniej rolę tę pełnił ukazujący się od jesieni 1991 roku periodyk „Z Zabłudowskiej Ziemi”. Redaktor naczelny „Rocznika” w przedmowie do pierwszego tomu ubolewał, że pismo to nie mogło być kontynuowane ze względu na decyzję władarzy gminy, którzy mimo społecznej pracy redaktorów i autorów nie wsparli inicjatywy lokalnej społeczności i w 2004 roku zlikwidowali periodyk. Wyraził też nadzieję, że w nowej gminnej rzeczywistości reaktywowane zostanie również pismo „Z Zabłudowskiej Ziemi”, z którego będą korzystali wszyscy, „którym nie jest obojętna przebogata w historię Zabłudowska Ziemia”².

Takie podstawowe cele najczęściej przyświecają powstawaniu i funkcjonowaniu czasopism lokalnych i regionalnych. Analiza zawartości „Rocznika Zabłudowskiego” będzie więc przykładem omówienia podlaskiego czasopisma regionalnego, wskazania jego roli i zadań w lokalnej społeczności.

1 J. Leończuk, *Od redakcji*, „Rocznik Zabłudowski” 2007, t. 1, s. 3.

2 Tamże.

Na łamach „Rocznika Zabłudowskiego” publikowane są rozprawy, szkice, biografie i wspomnienia dotyczące ziemi zabłudowskiej i ludzi z nią związanych. Pismo nie ma jednolitej struktury. W tomie pierwszym wyodrębniono: „Rozprawy i artykuły”, „Wspomnienia”, „*In memoriam*” i „Galerię starej fotografii”, w drugim: „Zabłudowskie korzenie”, „Biografie”, „Wspomnienia”, „Varia”. W tym ostatnim dziale według założeń redaktora mają być umieszczane „ważne informacje dotyczące historii Zabłudowskiej Ziemi, dokumenty, bibliografie i inne dokumentarne zapiski”³. W trzecim i czwartym tomie zaproponowano: „Rozprawy” i „Varia”, w piątym: „Rozprawy” i „Miscellanea”, w szóstym nie dokonano żadnego podziału. Niekiedy w obrębie danego działu znajduje się tylko jedna rozprawa. Kilka artykułów i wspomnień ma kontynuację w kolejnych numerach. Ponadto jedynie w pierwszym tomie podano w spisie treści informację o „Galerii starej fotografii”, a umieszczono ją również w trzecim i czwartym numerze „Rocznika”. Dokładne tytuły artykułów podane zostały w bibliografii zawartości czasopisma dołączonej do niniejszego artykułu.

W pierwszym tomie „Rocznika” znalazły się artykuły dotyczące zabłudowskich księgozbiorów parafialnych w epoce nowożytnej, biogram i działalność związanego z Białymstokiem i Zabłudowem Chaima Zelig Słonimskiego, dziadka poety Antoniego Słonimskiego, polskie szkoły ludowe w parafii tuż przed I wojną światową, analiza imion w parafii zabłudowskiej w XX w. oraz uwarunkowania i kierunki rozwoju gminy. W działach: „Wspomnienia” i „*In memoriam*” umieszczono historie z drugiej wojny światowej oraz wspomnienia o wybitnych postaciach związanych z Zabłudowem (rodzina Dąbrowskich, pułkownika Wiktorze Szyłkiewicz, Antonim Maksimowicz, doktorze Macieju Zabłockim). Interującym pomysłem było opublikowanie starych fotografii. W miarę możliwości zostały one opisane przez podanie imion i nazwisk znajdujących się na nich osób, niekiedy roku powstania i kolekcji, z której pochodzą zdjęcia. Dział ten nie był systematycznie kontynuowany w następnych numerach, ale fotografie zamieszczane przy artykułach, a zwłaszcza wspomnieniach pełniły ważne funk-

3 Tenże, *Od redakcji*, „Rocznik Zabłudowski” 2008, t. 2, s. 3.

cje dokumentacyjne. Na okładce „Rocznika” umieszczono herb Zabłudowa, a na końcu, w kilku numerach, zdjęcie miasta „z lotu ptaka” autorstwa Piotra Sawickiego. Warto też zwrócić uwagę na dołączane do artykułów ilustracje, które dopełniały tematykę rozpraw. Jako egzemplifikację można wskazać rysunek „Żałosna melodia” Alexandra Vaismana przy artykule profesora Kazimierza Trzęsickiego opisującego wydarzenia z XIX w⁴. Chętnie drukowano również rysunki autorów artykułów, m.in. Jerzego Kudelskiego⁵.

Drugi tom rozpoczyna się, jak informuje tytuł działu, od przedstawienia zabłudowskich korzeni, czyli historii chodkiewiczowskich dóbr zabłudowskich w XVI w. Następnie zamieszczono biografię księdza Józefa Horodeńskiego, a także kontynuowano wspomnienia o rodzinie Dąbrowskich oraz opowieści Mieczysława Szyłkiewicza. W ostatnim dziale są wiersze dotyczące ziemi zabłudowskiej i ludzi z nią związanych autorstwa Ireny z Godlewskich Sidz-Cebuli. Redaktor naczelny czasopisma wyraził nadzieję, że „po latach uda się zebrać autorów zafascynowanych tą Ziemią we wspólnej antologii”⁶. Warto zwrócić uwagę, że wiersze dołączano także do niektórych artykułów, zarówno naukowych, np. po rozprawie profesora Kazimierza Trzęsickiego umieszczono wiersz Antoniego Słonimskiego *Elegia miasteczek żydowskich* z 1947 roku, jak i przy wspomnieniach, m.in. o doktorze Macieju Zabłockim, związanym z Zabłudowem, opublikowano dwa wiersze Jana Krupy: *Macieju, Macieju* oraz *Niestrudzony Maciej*⁷, czy też przy publikacji Jerzego Kudelskiego⁸.

W trzecim numerze znalazły się rozprawy na temat historii zboru kalwińskiego w Zabłudowie, rodziny Sakowiczów herbu Pomian na Podlasiu, a także dotyczące źródeł i dziejów parafii zabłudowskiej (wizytacja kanoniczna z XIX w., życie i działalność kapłana czasu drugiej wojny światowej).

4 „Rocznik Zabłudowski” 2007, t. 1, s. 51.

5 J. Kudelski, *Z notatnika*, „Rocznik Zabłudowski” 2011, t. 5, s. 124; J. Kudelski, *Śmierć przeszła obok (fragmenty wspomnień)*, „Rocznik Zabłudowski” 2012, t. 6, s. 149.

6 J. Leończuk, *Od redakcji*, „Rocznik Zabłudowski” 2008, t. 2, s. 3.

7 J. Krupa, *Wspomnienia o doktorze Macieju Zabłockim*, „Rocznik Zabłudowski” 2007, t. 1, s. 166-167.

8 J. Kudelski, *Z notatnika*, dz. cyt., s. 125.

W dziale „*Varia*” umieszczono fragment biografii Mieczysława Szyłkiewicza, wspomnienia Ireny Sidz-Cebuli razem z wierszem *Z podziękowaniem* oraz utwór profesora Kazimierza Kondrata *Kot kresowy* i jedną stronę galerii starej fotografii.

Na tom czwarty składają się cztery rozprawy naukowe oraz wspomnienia z lat dwudziestych i trzydziestych XX wieku. Artykuły dotyczą Dominika Radziwiłła, jednego z przedstawicieli domu Radziwiłłów związanego z Zabłudowem, fragmentu historii kościoła zabłudowskiego z końca XVI-XVII w., okupacji sowieckiej, jej administracji i polityki w latach 1939-1941, dziejów gminy w latach 1944-1950 oraz katechizacji w miejscowej parafii w okresie powojennym.

W piątym tomie opublikowano artykuł traktujący o rodzinie Paszkowskich herbu Zadora, związanej z zabłudowskimi dobrami Radziwiłłów, kolejną część rozprawy o okupacji sowieckiej w rejonie zabłudowskim, materiały dotyczące zaangażowania mieszkańców parafii w działalność charytatywną „*Caritas*” po drugiej wojnie światowej oraz artykuł charakteryzujący gminę pod względem ekonomicznym i społecznym. Natomiast w „*Miscellaneous*” zamieszczono tekst poświęcony zabłudowianinowi Mieczysławowi Szyłkiewiczowi, bohaterowi walk pod Monte Cassino oraz wspomnienia Jerzego Kudelskiego.

Ostatni, dotychczas opublikowany, tom (szósty z 2012 r.) zawiera artykuły związane z Radziwiłłami, historią Folwarku Małego, zabytkowym cmentarzem w Zabłudowie oraz tzw. „*cudem zabłudowskim*”⁹, a także kontynuację wspomnień Jerzego Kudelskiego o drugiej wojnie światowej.

W „*Roczniku Zabłudowskim*” znalazły się więc materiały związane z historią ziemi zabłudowskiej, od najstarszych dziejów po lata współczesne, z uwzględnieniem uwarunkowań i kierunków rozwoju współczesnej

9 Określeniem „*cud zabłudowski*” nazwano serię niewyjaśnionych zjawisk, jakie miały miejsce w 1965 roku w okolicach Zabłudowa. Rozeszła się wówczas informacja o widzeniu Matki Bożej przez małą dziewczynkę. Wiadomość ta wywołała szerokie zainteresowanie ludzi z całego województwa, którzy gromadzili się w Zabłudowie. Doszło do starć z milicją. „*Cud zabłudowski*” nigdy nie został potwierdzony przez Kościół katolicki.

gminy. W wielu artykułach we wstępie przedstawiano dosyć szerokie tło historyczne omawianego obszaru, co powodowało, że niektóre informacje wielokrotnie się powtarzały. Wśród materiałów dotyczących najstarszych dziejów tych terenów zamieszczono publikacje dotyczące historii dóbr Chodkiewiczów, następnie Radziwiłłów, w tym również rodzin związanych z magnatami, m.in. przez służbę wojskową. Przedstawione zostały sylwetki poszczególnych przedstawicieli tych rodów, a także ich aktywność w różnych dziedzinach. Szczególnie często eksponowany był temat inicjatywy powołania drukarni w Zabłudowie w XVI w. i, mimo że była to krótkotrwała działalność, na jej rolę zwracali uwagę nawet autorzy artykułów, które nie dotyczyły wprost historii książki. Wątki bibliologiczne pojawiały się przede wszystkim w rozprawach poruszających zagadnienia księgozbiorów parafialnych i dokumentów archiwalnych. Nie dziwi także duża liczba artykułów poświęconych parafii zabłudowskiej, gdyż jest ona jedną z najstarszych na Podlasiu i odgrywała na tym obszarze ważną rolę. Oprócz zaprezentowania jej dziejów, wizyt kanonicznych, katechizacji, poszczególnych zabytków sakralnych i wydarzeń, przedstawiono również życie i działalność kilku duchownych związanych z Zabłudowem (ks. Józefa Horodeńskiego, ks. Stanisława Więckiewicza). Omówiono także historię zboru kalwińskiego w Zabłudowie, którego działalność przypadła na XVII-XIX w. Licznie reprezentowana była także tematyka dotycząca drugiej wojny światowej oraz lat powojennych. Sporo miejsca poświęcono wybitnym postaciom i rodzinom związanym z ziemią zabłudowską.

Publikowane artykuły w większości oparte są na rozproszonych materiałach archiwalnych. Do wielu tekstów dołączano fotokopie fragmentów tych źródeł, takich jak inwentarze, plany dóbr, pisma urzędowe, odpisy, kwestionariusze, metryki, dyplomy, orzeczenia sądowe, zaświadczenia. Cenne są publikowane wspomnienia (Jana Krupy, Jerzego i Ryszarda Kudelskich, Mieczysława Szyłkiewicza), dotyczą one najczęściej okresu międzywojennego, drugiej wojny światowej i lat powojennych. W „Roczniku” umieszczono również kilka przedruków rozpraw rozproszonych w trudniej dostępnych periodykach, w tym jeden artykuł o Józefie Adamowskim

i początkach żeglugi parowej na Syberii Zachodniej w połowie XIX w., który jest tłumaczeniem z języka rosyjskiego¹⁰. Wśród publikowanych materiałów znalazło się kilka artykułów będących fragmentami prac magisterskich powstałych na Wydziale Filologicznym i Wydziale Historyczno-Socjologicznym Uniwersytetu w Białymstoku oraz w Wyższej Szkole Administracji Publicznej i Wyższej Szkole Ekonomicznej w Białymstoku.

Redaktor naczelny czasopisma niejednokrotnie dziękował autorom tekstów „za bezinteresowne powierzenie wyników swoich prac naukowych, za możliwość przedruku wydawnictw niszowych i serdeczność utulającą rocznik”¹¹. Są to najczęściej osoby wywodzące się z lokalnego środowiska naukowego i związane poprzez urodzenie, miejsce zamieszkania lub pracy czy też pasję badawczą z Zabłudowem. Wśród nich znaleźli się pracownicy naukowcy białostockich uczelni, w tym historycy, archiwiści, logicy, ale także reprezentanci nauk medycznych, ponadto dyrektorzy i pracownicy placówek naukowych i kulturalnych województwa podlaskiego, nauczyciele, prawnicy, poeci, księża, pracownicy administracji samorządowej i państwowej oraz absolwenci białostockich szkół wyższych.

Trudu redagowania „Rocznika Zabłudowskiego” – jak wspomniano – podjął się Jan Leończuk, związany z ziemią zabłudowską przez miejsce urodzenia, zamieszkania oraz zainteresowania badawcze, a przede wszystkim przywiązanie i umiłowanie „małej ojczyzny”. Był on redaktorem nie tylko czasopisma „Z Zabłudowskiej Ziemi”, ale także innych pism regionalnych, takich jak „Rubież : pismo poświęcone historii, tradycji i kulturze polskiej” czy też „Gryfita : białostocki magazyn historyczny”.

Redaktor naczelny „Rocznika Zabłudowskiego” niejednokrotnie we wstępach do poszczególnych zeszytów dawał wyraz nadziei, że rozprawy i artykuły zamieszczane na łamach tego czasopisma przybliżają czas powstania długo oczekiwanej monografii ziemi zabłudowskiej. Po opublikowaniu kilku znaczących artykułów dotyczących wojennych i powojen-

10 K. N. Tumanik, *Józef Adamowski i początki żeglugi parowej na Syberii Zachodniej w połowie XIX w.*, 2009, t. 3, s. 70-99.

11 J. Leończuk, *Zaproszenie do IV tomu Rocznika Zabłudowskiego*, „Rocznik Zabłudowski” 2010, t. 4, s. 3.

nych dziejów tych ziem dostrzegł szansę powstania takiego opracowania, „poczynając od wydania tomu dotyczącego historii najnowszej. Kolejne publikacje sięgałyby w bogatą i nieodczytaną w pełni, zamierzchną przeszłość miasta i okolic”¹². Także w publikowaniu wierszy Jan Leończuk upatruje szansę stworzenia dobrego klimatu dla dalszych działań i zachętę do współpracy w powstaniu antologii utworów związanych z ziemią zabłudowską. Wydaje się, że zebranie starych fotografii z odpowiednim opisem byłoby również cennym materiałem dokumentującym życie mieszkańców ziemi zabłudowskiej. Podjęte w pierwszych tomach inicjatywy w tym zakresie są bardzo cenne.

Ważną rolę odgrywa także publikowanie wspomnień i opowieści ludzi związanych z ziemią zabłudowską. Często mogą to być jedyne dostępne materiały na dany temat. Ryszard Kudelski w posłowie do swojego artykułu napisał, dlaczego zdecydował się na spisanie i opublikowanie własnych wspomnień:

(...) gdy chciałem dowiedzieć się czegoś bliżej o życiu w Zabłudowie, nie natrafiłem na odpowiednie przekazy piśmienne. Dlatego sięgnąłem do własnej pamięci i opisałem to, co zapamiętałem. Pamięć jest zawodna i dlatego w opisach mogą wystąpić pewne nieścisłości, ale uważny Czytelnik może mieć więcej danych i lepszą pamięć. Będę wdzięczny za uwagi¹³.

Autorzy wspomnień niekiedy zaznaczają, że opisywany przez nich świat „(...) to świat mojego dzieciństwa, które przeżyłem w Zabłudowie. Na tle obecnej rzeczywistości wydaje się być to epoka odległa, ale i ciekawa¹⁴.

Wspomnieniom na temat znanego zabłudowianina, Mieczysława Szyłkiewicza, towarzyszył komentarz: „dobrze się stało, że po tak wielu latach przypomniano sobie o człowieku, który najpiękniejsze lata swojego życia poświęcił Ojczyźnie”¹⁵. Zdarzało się niekiedy, że autorzy tekstów „na kilka

12 Tenże, *Zaproszenie do IV tomu ...*, dz. cyt., t. 4, s. 3.

13 R. Kudelski, *Zabłudów: lata dwudzieste, lata trzydzieste XX wieku – to świat, który przeminął*, „Rocznik Zabłudowski” 2010, t. 4, s. 133.

14 Tamże.

15 J. Krupa, *Mieczysław Szyłkiewicz – żołnierz i humanista*, „Rocznik Zabłudowski” 2009, t. 3, s. 135.

miesiące przed śmiercią, przywoływali zamierającą pamięć przeszłości z lat dzieciennych przeżytych w Zabłudowie”¹⁶. Podkreślano więc rolę tych wspomnień, które w wielu sytuacjach mogą być jedynym przekazem zostawionym przyszłym pokoleniom: „niech te wspomnienia dotrą szczególnie do młodego pokolenia, które często nie zna historii Polski z tamtych czasów jakże tragicznych dla wielu jej obywateli”¹⁷.

Istotnym celem wydawania czasopism regionalnych jest także publikowanie twórczości osób związanych z danym miejscem, w tym przypadku z Zabłudowem. Jak zauważono w „Roczniku Zabłudowskim”, ma ona „udokumentować przywiązanie do swoich korzeni. Ziemia Dzieciństwa powraca w wielu rozmowach, wspomnieniach, marzeniach, snach, a przede wszystkim w twórczości artystycznej”¹⁸.

Na podstawie kryterium treściowego można by mniemać, że czasopismo ma charakter naukowy, ale zamieszczone przedruki oraz materiały, takie, jak wspomnienia publikowane bez opracowania i redakcji, wskazują, że jest to periodyk raczej popularnonaukowy. Autorom wyraźnie zależy, by umieszczone w nim artykuły mogły dotrzeć do szerokiego grona odbiorców. Wszystkie numery znajdują się w Książnicy Podlaskiej, a większość z nich umieszczono w Podlaskiej Bibliotece Cyfrowej¹⁹.

„Rocznik Zabłudowski” ukazuje się dzięki znacznemu wkładowi finansowemu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zabłudowie. Z jej środków opłacany jest druk czasopisma, zajmuje się ona także rozpowszechnianiem wybranych wydawnictw regionalnych. Biblioteka angażuje się również w inne inicjatywy, promujące historię i kulturę gminy, np. wspiera publikacje książek, m.in.: Antoniego Łukasza Leończuka, *Wspomnienia budzą mnie po nocach: okupacja sowiecka w Rejonie Zabłudowskim w latach 1939-1941 w relacjach i wspomnieniach* (2010), Anny Znamierowskiej, *Kiedy żyjemy...* (2009), Mieczysława Szyłkiewicza *Na wojennym szlaku* (z Za-

16 J. Kudelski, *Śp. Ryszard Kudelski*, „Rocznik Zabłudowski” 2012, t. 6, s. 145.

17 J. Krupa, *Mieczysław Szyłkiewicz – żołnierz i humanista*, dz. cyt., s. 135.

18 *Wiersze zabłudowskie*, „Rocznik Zabłudowski” 2008, t. 2, s. 143.

19 Do połowy 2014 r. zamieszczono 5 na 6 wydanych numerów. Numer 6 w wersji drukowanej został wydany w roku 2012.

błudowa do Zabłudowa), numer 1 serii: *Pamiętniki z Zabłudowskiej Ziemi* (2009), Przemysława Murawskiego *Książdz Józef Horodeński: życie i działalność (1910-2002)* (2009) oraz Jana Leończuka *Zapiski szósty* (2010), a także tomiki poezji Franciszka Kobryńczuka *Baśnie zabłudowskie* (2006) i Sabiny Gilejko *Pisałam tak ja mnie życie uczyło...* (2004).

Odbiorcami czasopisma są przede wszystkim miłośnicy ziemi zabłudowskiej oraz osoby zainteresowane historią regionalną. Warto zwrócić uwagę, że o kolejnych numerach „Rocznika Zabłudowskiego” informowano na łamach wydawanego od czerwca 2009 roku przez Miejski Ośrodek Animacji Kultury w Zabłudowie miesięcznika „Zabłudów i Okolice”. Przedstawiano w nim krótko zakres tematyczny numeru i zachęcano do lektury.

Wiele do życzenia pozostawia redakcja techniczna „Roczników”, w których pojawiają się m.in. literówki, w tym w spisie treści, błędnie podawane strony artykułów, widoczny jest brak korekty językowej, nieujednolicone podpisy pod dodatkowymi materiałami i brak opisów wszystkich zdjęć. Za mankament uznać wypada również ukazywanie się czasopisma z dużym opóźnieniem.

Na powstanie, tematykę i rozwój „Rocznika Zabłudowskiego” mają więc wpływ przede wszystkim ludzie i instytucje związane z ziemią zabłudowską. Spośród nich wywodzą się wydawcy, znaczna część autorów i odbiorców. Lokalny charakter czasopisma podkreślony jest także w tytule i instytucji sprawczej. Materiały tam umieszczane stanowią ważny przyczynek do historii kultury piśmienniczej na Podlasiu. Ten związek rozwoju prasy regionalnej z aktywnością lokalnej społeczności podkreślano już niejednokrotnie w literaturze przedmiotu²⁰.

20 J. Sadowska, *Prasa regionalna i lokalna na terenie województwa podlaskiego w latach 1989-2010*, [w:] *Prasa regionalna i lokalna na terenie województwa podlaskiego w latach 1989-2010: szkice i materiały*, pod red. J. Sadowskiej i K. Sawickiej-Mierzyńskiej, Białystok 2013, s. 14.

Aneks. Spis bibliograficzny artykułów „Rocznika Zabłudowskiego” (t. 1-6)

Antoni Maksimowicz, 2007, t. 1, s. 147-151

Gorzelska Katarzyna, *Imiennictwo Parafii Rzymskokatolickiej Zabłudów w latach 1915-2004*, 2007, t. 1, s. 57-87

Górski Andrzej, *Historia Folwark Małych od momentu powstania do I wojny światowej*, 2012, t. 6, s. 15-32

Górski Andrzej, *Katechizacja w parafii rzymskokatolickiej w Zabłudowie w latach 1945-1961*, 2010, t. 4, s. 93-108

Górski Andrzej, *Ksiądz Stanisław Więckiewicz proboszcz parafii pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Zabłudowie w latach 1940-1946*, 2009, t. 3, s. 115-126

Górski Andrzej, *Zaangażowanie mieszkańców Folwarki Małych w charytatywną działalność „CARITAS” w parafii Zabłudów po II Wojnie Światowej*, 2011, t. 5, s. 52-63

Hermanowska-Świerzbńska Irena, *Tak się zaczęło*, 2007, t. 1, s. 143-144

Kietliński Marek, *Z dziejów gminy w Zabłudowie w latach 1944-1950*, 2010, t. 4, s. 77-92

Kondrat Kazimierz, *Kot kresowy*, 2009, t. 3, s. 145

Krupa Jan, *Mieczysław Szyłkiewicz – żołnierz i humanista*, 2009, t. 3, s. 127-135

Krupa Jan, *Wspomnienia o doktorze Macieju Zabłockim*, 2007, t. 1, s. 152-167

Kudelski Jerzy, *Śmierć przeszła obok*, 2012, t. 6, s. 145-149

Kudelski Jerzy, *Z notatnika*, 2011, t. 5, s. 119-125

Kudelski Ryszard, *Zabłudów : lata dwudzieste, lata trzydzieste XX wieku to świat, który przeminął*, 2010, t. 4, s. 109-133

Leończuk Antoni Łukasz, *„Cud w Zabłudowie” w świetle materiałów zgromadzonych w Białostockim Oddziale Instytutu Pamięci Narodowej*, 2012, t. 6, s. 102-144

Lulewicz Jacek W., *Charakterystyka rejonu zabłudowskiego i cele radzieckiej polityki*, 2010, t. 4, s. 55-76

- Lulewicz Jacek W., *Charakterystyka Rejonu Zabłudowskiego i cele radzieckiej polityki w latach 1939-1941 : proces unifikacji rejonu ze strukturami Białoruskiej SRR*, 2011, t. 5, s. 21-51
- Lulewicz Sylwiusz Ireneusz, *Rola mediów w likwidacji tzw. cudu zabłudowskiego*, 2012, t. 6, s. 68-101
- Maroszek Józef, *Dzieje zboru kalwińskiego w Zabłudowie w latach 1608-1868*, 2009, t. 3, s. 5-55
- Murawski Przemysław Andrzej, *Ksiądz Józef Horodeński : życie i działalność (1910-2002)*, 2008, t. 2, s. 34-63
- Pilecka Marta, *Ekonomiczna i społeczna charakterystyka gminy Zabłudów*, 2011, t. 5, s. 64-116
- Pilecka Marta, *Uwarunkowania i kierunki rozwoju gminy Zabłudów*, 2007, t. 1, s. 88-118
- Racewicz Józef, *Śp. Mieczysław Szyłkiewicz*, 2011, t. 5, s.117-118
- Regucka Elżbieta, *Zabytkowy cmentarz Św. Rocha w Zabłudowie : dzieje i obecny stan zachowania*, 2012, t. 6, s. 33-67
- Romanowska Agnieszka, *Zabłudowskie Dobra Chodkiewiczów w XVI wieku*, 2008, t. 2, s. 5-33
- Sidz-Cebula Irena, *Egzystencja*, 2009, t. 3, s. 136-144
- Szot Adam, *Historia odkrywa swe karty...: o zabłudowskim kościele z końca XVIII wieku*, 2010, t. 4, s. 24-54
- Szot Adam, *Polskie Szkoły Ludowe w Parafii Zabłudów w latach 1915-1919*, 2007, t. 1, s. 52-56
- Szot Adam, *Wizyta pasterska biskupa Stefana Aleksandra Zwierowicza w Zabłudowie w 1898 r.*, 2009, t. 3, s. 100-114
- Szyłkiewicz Mieczysław, *Mój kochany Zabłudów*, 2008, t. 2, s. 103-142
- Szyłkiewicz Mieczysław, *Życiorys księdza pułkownika Wiktora Szyłkiewicza*, 2007, t. 1, s. 145-146
- Szymańska Izabela, *Dominik Radziwiłł : pierwszy kawaler Rzeczypospolitej*, 2010, t. 4, s. 5-23

Szymańska Izabela, *Paszkowscy herbu Zadora w dobrach zabłudowskich Radziwiłłów*, 2011, t. 5, s. 5-20

Szymańska Izabela, *Podlaski fragment historii rodziny Sakowiczów herbu Pomian w XIX w.*, 2009, t. 3, s. 56-69

Szymańska Izabela, *Radziwiłłowie i ich archiwa – Atlas Hrabstwa Zabłudowskiego*, 2012, t. 6, s. 3-14

Trzęsicki Kazimierz, *Sąsiedzi, których już nie ma: Chaim Zelig Słonimski*, 2007, t. 1, s. 23-51

Tumanik Katarzyna N., *Józef Adamowski i początki żeglugi parowej na Syberii Zachodniej w połowie XIX w.*, 2009, t. 3, s. 70-99

Wiersze zabłudowskie. Irena Sidz-Cebula, 2008, t. 2, s. 143-147

Zimnoch Katarzyna, *Księgozbiory parafialne w Zabłudowie*, 2007, t. 1, s. 4-22

Znamierowska Anna, *Kiedy żyjemy – mamy imię... [cz. I]*, 2007, t. 1, s. 119-142 ;
cz. II, 2008, t. 2, s. 64-102